

Moralia fragmenta

Auteur : Foucault, Michel

Présentation de la fiche

Coteb023_f0955

SourceBoite_023-25-chem | Démocrite.

LangueFrançais

TypeFicheLecture

RelationNumérisation d'un manuscrit original consultable à la BnF, département des Manuscrits, cote NAF 28730

Références éditoriales

Éditeuréquipe FFL (projet ANR *Fiches de lecture de Michel Foucault*) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle).

Droits

- Image : Avec l'autorisation des ayants droit de Michel Foucault. Tous droits réservés pour la réutilisation des images.
- Notice : équipe FFL ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR).

Notice créée par [équipe FFL](#) Notice créée le 19/03/2021 Dernière modification le 23/04/2021

ΕΘΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

MORALIA FRAGMENTA.

Περὶ εὐθυμίας.

1. Δημόκριτος καὶ Πλάτων κοινῶς ἐν τῇ ψυχῇ τὴν εὐδαιμονίαν τίθενται. Γέγραφε δὲ ὁ μὲν οὕτως· Εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη οὐκ ἐν βουλήμασι οἰκεῖ, οὐδ' ἐν χρεῶσι, ψυχῇ δ' οἰκητήριον δαίμονος· τὴν δὲ εὐθυμίην καὶ εὐσέως καὶ ἁρμονίην, ζυμμετήριον τε καὶ ἀταραξίην καλεῖ συνίστασθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς διακρίσεως τῶν ἡδονῶν· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ κάλλιστον καὶ συμφορώτατον ἀνθρώποις.
(Stob. Ecl. eth. lib. II cap. VII περὶ τοῦ ἡθικοῦ εἶδους τῆς φιλοσοφίας pag. 75 seqq. ed. Heeren.)
2. Ἀριστον ἀνθρώπων τὸν βίον διαγεῖν, ὡς πλεῖστα εὐθυμυκῆναι καὶ ἐλάχιστα ἀνιθῆναι· τοῦτο δ' ἂν εἴη, εἰ τις μὴ ἐπὶ τοῖσι θνητοῖσι τὰς ἡδονὰς ποιεῖται.
(Stob. Flor. V, 24.)
3. Ἦδονην οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τοῦ καλοῦ αἰρέεσθαι χρεών.
(Stob. Flor. V, 77.)
4. Δίκαιος ἔρως ἀνυβρίστως ἐπίσθαι τῶν καλῶν.
(Stob. Flor. V, 78. Democrat. Orell. n. 38.)
5. Οὐτε σῶμασι οὔτε χρήμασι εὐδαιμονέουσι ἄνθρωποι, ἀλλ' ὀρθοσύνη καὶ πολυπροσύνη.

De animi tranquillitate.

1. Democritus et Plato communiter in animo felicitatem ponunt. Et ille quidem sic scribit : Animi felicitas et infelicitas non in (possidentis) gregibus et auro consistit ; animus est domicilium iunioris : ceterum animi tranquillitatem etiam bonum ejus statum, concentum, æquabilitatem et perturbationum vacuitatem nominat. Nasci autem eam ait ex voluptatum sejunctione ac distinctione, quam rem longe præstantissimam et hominibus utilissimam esse ait.
2. Optimum homini vitam agere, animo quam maxime læto et quam minime tristi ; quod fieri poterit, si voluptates non in perituris rebus locentur.
3. Voluptatem non quamlibet, sed honestati conjunctam eligi decet.
4. Justum (optimarum rerum) studium (est) honestatem sine cujusquam injuria appetere.
5. Nec in corpore nec in opibus sita est hominum felicitas, sed in animo recto variarumque rerum peritia exultat.

(Democrat. Orell. n. 6.)

6. Ὅ τὰ ψυχῆς ἀγαθὰ ἐρεόμενος τὰ θεϊότερα ἴμαρται, ὁ δὲ τὰ σκήνεος, τὰνθρωπικήν.
(Democrat. Orell. n. 3.)
7. Οὗτος γὰρ αὐτὸς εὐδοκίμων παρ' ἑαυτοῦ, μὴ ἀποφρονῶν, ἀλλὰ χαίρων καὶ ἀγαπῶν, ὡς ἱκανὸς ἐκ μέρους ἅμα τῶν καλῶν καὶ θεατῆς, διακρίνει τὸν λόγον ἐντός ἡδὴ στρεφόμενον καὶ βλῶσαντα ἐκ αὐτοῦ, καὶ κατὰ Δημόκριτον, αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ τέρψις ἐπιζόμενον λαμβάνειν.
(Plutarch. de sentiendo in virtute paranda progressu pag. 81 Steph. (vol. VI pag. 106 ed. Reisk.).)
8. Οὗτος ζυμμορῶν καὶ ἀζυμμορῶν τέρψις καὶ ἀτερπής.
(Stob. Flor. III, 35.)
9. Τέρψις καὶ ἀτερπής οὗρος τῶν περιχρηματισμένων.
(Clem. Alex. Strom. II p. 417.)
10. Διζήμενοι τὰγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ καὶ μὴ διζήμενοι.
(Stob. Flor. XCVIII, 58. Democrat. ap. Orell. nr. 75.)
11. Ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται, ἐπὶ τὰς τὰγαθὰ μὴ ἐπίστανται ποιεῖν καὶ μὴ ὀρεῖν αὐτοῖς. Οὐδὲ δίκαιον ἐν κακοῖσι τὰ τοιαῦτα κρίναι, ἀλλὰ ἐν ἀγαθοῖσι· τοῖσι δὲ ἀγαθοῖσι οἷόν τε χρῆσθαι καὶ πρὸς τὰ κακὰ, εἴπερ τινὲς βουλομένην ἂν ἦ.

6. Qui animi bona amat, diviniora petit, qui autem corporis, humana consecratur.

7. Hic enim ipse sibi placens, neque se contentum, sed gaudens se ipso atque contentus ut satis idoneo loco ac spectatore pulchrorum ostendit rationem jam intra se versatam radices agere, et (quod jubet Democritus) ex ipso sui oblectandi materiam petere se consuecere.
8. Utilium et inutilium termini sunt jucunditas et æquiditas.
9. Voluptas et molestia sunt eorum quæ ad summum pervenerunt terminus.
10. Quærentibus bona non sine labore ac difficultate contingunt, mala autem vel non quærentibus (necopantibus) accidunt.
11. Hominum mala (plerumque) ex bonis oriuntur, cum quis bona recte administrare et ferre nescit. Attamen non pro malis habenda sunt, sed ad bona pertinent, quibus si quis velit, ad mala abuti possit.

FRAGMENTA.

341

- (Stob. Flor. IV, 53. Ecl. eth. II, 9 p. 406 Heer.)
17. Ὅ τιν' ἦν τὰγαθὰ γίνεται, ἀπὸ τῶν αὐτέων καὶ κακὰ ἐπαυρισκόμεθα· τῶν δὲ κακῶν ἐκτὸς εἴημεν. Αὐτίκα ὕδωρ βαθὺ εἰς πολλὰ χρήσιμον καὶ δ' οὐ κακόν· κίνδυνος γὰρ ἀποπνιγῆναι. Μηχανὴ οὐκ ἐπὶ τῇ νήρῳσι διδάσκειν.
(Stob. Ecl. eth. II, 9 p. 406 Heer.)
18. Ὅ τιν' τοῖσι ἀνθρώποισι διδοῦσι τὰγαθὰ πάντα καὶ πάλαι καὶ νῦν, πλὴν ὅποσα κακὰ καὶ βλαβερὰ καὶ ἀνωφελέα. Τάδε δ' οὐ πάλαι, οὔτε νῦν θεοὶ ἀνθρώποισι δωρεόνται, ἀλλ' αὐτοὶ τοῖσδε ἐμπειλάσκει διὰ νόου τυρότητα καὶ ἀνομοσύνην.
(Stob. Ecl. eth. II, 9 p. 408.)

Περὶ τύχης.

19. Ἀνθρώποι τύχης εἰδωλὸν ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἐκείνης· βραχὺ γὰρ φρονήσει τύχῃ μέγεται, τὰ δὲ εἰσὶ ἐν βίῳ ψυχῇ εὐζώντος οὐδὲρ κείνῃ κατιναι.
(Stob. Ecl. eth. II, 8 p. 344.)
20. Τυχὴ μεγαλόδωρος, ἀλλ' ἀδελταῖος, φύσις δὲ αὐτοῦ τερπὶς διόπερ νικᾷ τῷ ἥσσονι καὶ βεδαιῶν τὸ μέζον τῆς ἐπιδοῦς.
(Stob. Ecl. eth. II, 9 p. 410.)
21. Ἀνθρώποις βυσιμούνται τοῖσι τῆς ψυχῆς κέρει· οἱ δὲ τῶν τοιῶνδε δαίμονες τοῖσι τῆς σφίης.
(Stob. Flor. IV, 73.)

17. Αἱ μεγάλαί τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται.
(Stob. Flor. III, 57.)
18. Εἰδωλα αἰσθητικὰ καὶ κόσμου διαπρεπεία πρὸς θεωρίην, ἀλλὰ καρδίας κενεά.
(Stob. Flor. IV, 71.)

Περὶ μετρίως τέρψις καὶ βίου ζυμμέτρου.

19. Ἦδοναί ἄκαυτοι τίκτουσι ἀηδίας.
(Democr. Orell. nr. 36.)
20. Ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμία γίνεται μετρίῳ τέρψις καὶ βίου ζυμμετρία, τὰ δὲ λείποντα καὶ υπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλέει καὶ μεγάλας κινήσεις ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ. Αἱ δ' ἐκ μεγάλων διαστροφῶν κινεῖσθαι τῶν ψυχῶν οὔτε εὐσταθές εἶσι, οὔτε εὐθυμοί. Ἐπὶ τοῖσι δυνατοῖσι οὖν δεῖ εἶναι τὴν γνώμην, καὶ τοῖσι παρεούσι ἀρκέεσθαι, τῶν μὲν ζηλουμένων καὶ θαυματομένων ὀλίγη μνήμη ἔχοντα, καὶ τῇ διανοίᾳ μὴ προσεδρεύοντα, τῶν δὲ ταλαιπωρουμένων τοὺς βίους θεωρεῖν, ἐννοούμενον τὰ πάγους κάρτα, ὅπως ἂν τὰ παρούσα σοὶ καὶ ὑπάρχοντα μέγα καὶ ζηλωτὰ φαίνεται καὶ μηκέτι πλειόνων ἐπιθυμούντων ζυμβαίνῃ κακοπαθεῖν τῇ ψυχῇ. Ὅ γὰρ θαυμάζων τοὺς ἔχοντας καὶ μακαρίζόμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῇ μνήμῃ πᾶσαν ὥρην προσεδρεύων, αἰεὶ ἐπικαινοῦργεῖν ἀναγκάζεται καὶ ἐπιβάλλεσθαι, δι' ἐπιθυμίην τοῦ τι πρῆσαι ἀνέχεσθαι ὁ νόμος κολλῶσιν. Διόπερ τὰ μὲν μὴ διζέσθαι χρεών, ἐπὶ

12. A quibus bona nobis proveniunt, ab iisdem mala recipere nascimur. A malis autem liberi esse possumus. Quia profunda multum quidem prodest, verum nocet etiam, quando periculum est, ne in undis percamus. Quapropter salutandi disciplina remedium est inventum.
13. Bi hominibus bona omnia et olim et nunc præbent, sed laeta ea quæ mala et noxia et inutilia sunt. Itaque dum dii neque olim neque nunc hominibus largiuntur, sed ipsi in ea ob mentis cæcitatem et ignorantiam incurant.

De fortuna.

14. Fortunæ simulacrum homines prætextum imprudenter suæ fixerunt ; nam parum resistit prudentia : fortuna ac pleraque mens perspexit in vita moderatur.
15. Magna quidem largitur fortuna, sed inconstans est ; ingenium suis viribus pollet, ideoque ubi minora preterierit, val certa sibi paravit, majora sperare omittit.
16. Stulti erudiuntur astutiis, harum autem gnari sapientia bonis.
17. Magnæ voluptates et præclarorum facinorum contentione oriuntur.

18. Simulacra quæ oculis cernimus, belle ornata ad sui quidem spectaculum alliciunt, sed corde carent.

De modica voluptate et vita æquabili.

19. Intempestive voluptates molestias pariunt.
20. Hominibus enim animi tranquillitas oritur e modica voluptate atque e vita æquabili ; omnis autem tam inopia quam abundantia in deterius mutari magnosque in animo motus concitare solet. At animi qui quasi sede sua expulsi magnis intervallis ultro citroque moventur, nec constantes sunt, neque tranquilli. Quare ad ea quæ fieri possunt intendi animi ac presentibus contentum esse decet, eorum qui felices judicantur et in admiratione sunt, non valde memorem neque eos curantem, sed hominum ærumnoso- rum vitas intueri convenit, reputantem quantis miseris conflictentur, ut tua res usque fortuna magna tibi et laeta videatur, neve posthac plura cupienti accidat ut animo exercearis. Nam qui suspicit eos qui opes habent et qui beati existimantur ab aliis hominibus, eique recordationi singulis horis immoratur, semper novi aliquid moliri et aggredi cogitur propter cupiditatem patrandi aliquid ne-

